

KAUPUNKIMAISEN NUORISOTYÖN KEHITTÄMISVERKOSTO

Nuorisotyöntekijöiden ja monikulttuuristen nuorten tulkintoja rasismista

Antti Kivijärvi
Nuorisotutkimusverkosto &
Kanuuna-verkosto &
UEF

Esitelmän rakenne

- 1) Arkeen heijastuvat yhteiskunnalliset valtasuhteet näkökulmana rasismiin
- 2) Nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista
- 3) Monikulttuuristen nuorten tulkintoja rasismista
- 4) Johtopäätöksiä: tilaa sukupolviselle dialogille

Esitelmän taustalla

- Kivijärvi, Antti & Honkasalo, Veronika (2010): Monikulttuuristen nuorten ja nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura & Nuorisotutkimusverkosto.
  - Julkaistaan lokakuun lopussa
  - Aineisto: nuorisotyöntekijöiden (n=83) ja nuorten (n=39) haastattelut

Arkeen heijastuvat yhteiskunnalliset valtasuhteet näkökulmana rasismiin

- Rasismin kirjavat määritelmät tutkimuskirjallisuudessa (vrt. myös julkinen keskustelu)
- Rasismi Suomen kontekstissa → hyppäämme mukaan anti-rasismin “lopun” jälkeen
  - Rasismin käsitteen kolonialistinen ja rodullinen kaiku?
  - Rasismin käsite ei ole juurtunut suomalaiseen yhteiskuntaan?
- Rasismi monikulttuurisuuden kontekstissa

Arkeen heijastuvat yhteiskunnalliset valtasuhteet näkökulmana rasismiin

- Rasismi olennainen osa suomalaisen(kin) yhteiskunnan historiallisesti muotoutuneita rakenteita ja puhetapoja
  - "Kolonialismin jäljet": kulttuureiden hierarkia ja epäsopivat kulttuurit
  - "Kuvitellut yhteisöt": 1800-luvulla luodut kansallisvaltiot ja nationalismi ihmisten paikkoja osoittamassa (kansalaisuuden ja kansallisuuden yhteenkietoutuminen) → hyvinvointivaltion instituutiot ja "suomalaisuuden" rakentaminen & ylläpitäminen
- Kyseenalaistamaton suomalaisuus ja valkoisuus → muut poikkeuksina ja (kansallisten) taustojensa määrittäminä
- Kenen ääni kuuluu? Kuka määrittää "totuuden"?
- Valtasuhteet rasismien ylläpitäjänä → heijastumat arjessa vaikeita havaita → pieniä tekoja ja puheita sekä niiden surauksia
- Arkinen rasismi sukupolvisenä kysymyksenä

Nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista

- Rasismi suhteellisen lievänä ongelmana
  - Nuori ja suvaitsevainen sukupolvi
- Rasismi "kuumana perunana"
  - Puhutaan mieluummin suvaitsevaisuudesta tai kulttuurien kohtaamisesta
  - Ruma sana rasismi?
  - Vaikeus puuttua kenties ongelmallisiin puheisiin ja tekoihin nuorten vapaa-ajalla
- "Värisokeat linssit"
  - Yksilöllisyys ja abstraktit yksilöt → nuoret pyritään kohtaamaan nuorina
  - Jäävätkö ryhmäsuhteet, nuorten taustat ja syrjinnän mekanismit piiloon?
  - Rasismia vai kiusaamista?

Nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista

- Rasismi väkivaltana ja avoimena vihamielisyytenä
  - Rasismi yhteiskunnan marginaalissa
  - Tarvitseeko rasismi motiivin?
  - Riittääkö, että teolla tai puheella on rasismia tuottavia seurauksia?
- Voiko omat rasistiset/ennakkoluuloiset näkemykset piilottaa nuorilta?
  - Työtä omalla persoonalla vai ammatillisen kaavun alla?
- Käänteinen rasismi ja rasismi-kortti
  - Rasismin hyväksikäyttäminen tasa-arvon toteutuessa [*lainaus 1*]
  - Puolustautuminen vai dialogiin antautuminen?
  - Rasismi ja valtasuhteet → onko kaikki rasismi (etninen syrjintä) yhtä satuttavaa?

Monikulttuuristen nuorten tulkintoja rasismista

- Kokemus ennakkoluuloista ja rasismista sulkee ulos vapaa-ajan tiloista
- Osa nuorista: toistuvat rasismiin kokemukset, joihin ei puututa
  - Turtuminen → rasismi sosiaalisena faktana
- Rasismi kiinnittyy nuorten ryhmissuhteisiin
  - Nuorisokulttuurit kannanottoina monikulttuurisuuteen
  - Erojen hierarkia
- Rasismi kohdistuu omaan etniseen tai kulttuuriseen taustaan
  - Ei vain kiusaamista → loukkaa keskeistä (ja usein pysyvää) osaa identiteetistä ja tekee näkyväksi yhteiskunnalliset valtasuhteet [*lainaus2*]

Monikulttuuristen nuorten tulkintoja rasismista

- Arkinen rasismi kouluissa, kaduilla, busseissa ja nuorisotaloilla
  - Ei vain väkivaltaa ja vihamielisyyttä → “pelkkä katsekin voi olla rasistinen”
- Pieniä ulossulkevia tekoja ja puheita on vaikea kuvata [*lainaus3*]
  - Harmittomaltakin vaikuttavalla nimittelyllä voi olla tuhoiset seuraukset
- Vahvemman laki → apua ei pyydetä eikä odoteta [*lainaus4*]
  - Strategiat: silmien ja korvien sulkeminen, tiettyjen paikkojen välttäminen tai väkivaltaan turvautuminen
- Nuorten tunteisiin sidotut kokemukselliset tilat → “monikulttuurisuuskartat”
  - Aikaisemmat kokemukset vaikuttavat odotuksiin

Johtopäätöksiä: tilaa sukupolviselle dialogille

- Aikuiset kasvattajat ja monikulttuuriset nuoret → sukupolvinen kuilu?
  - Värisokeus vs. rasismi erityisenä ilmiönä; rasismi vihamielisyytenä vs. arkisena kokemuksena; rasismi kaikkiin kohdistuvana vs. kohdistuu ei-valkoisiin/ei-suomalaisiin
  - Sukupolvisen dialogin edistäminen ja monikulttuuristen nuorten äänen kuuluvuuden tukeminen
- Mistä dialogin puute voi johtua?
  - Sukupolvinen positio mutta yhtä lailla asema enemmistö-vähemmistö -akselilla
  - Nuorten yksinäisyys rasismin edessä jättää selviämisen yksilön vastuulle → vertaistuki korostuu

Johtopäätöksiä: tilaa sukupolviselle dialogille

- Yhteiskunnallinen taso: rasismia määrittelee (valkoinen) valtaväestö
  - Keskustellaan siitä, mitä rasismi ei ole
- Rasismin laaja ymmärtäminen
  - Rasismi kytkeytyy myös yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin → värisokeus ja kyseenalaistamaton "suomalaisuus"
  - Valtasuhteiden ja monikulttuuristen nuorten kokemusten näkyväksi tekeminen olennaista?
  - Rasismin vastustamisesta tulee kaikkien asia? → todistustaakka rasismista ei lepää vain sitä kokeneiden harteilla

Lainaus 1

- "Mä koen että tota maahanmuuttajanuoret... se (rasismi) on haukkumasana meille, että sä oot rasisti. Vaikka ne ei välttämättä... tietää että se ei ole totta. Mutku tulee joku kahnaus, ni sä oot rasisti. Muuten ollaan hyvässä yhteisymmärryksessä, mutta kun mä sanon jonkun poikkipuolisen sanan ni sä oot rasisti."

Lainaus 2

- "Jos se (nuorten välinen konflikti) on alkanut esimerkiksi rasisisella tavalla, niin minusta se pitäisi vähän puuttua enemmän sitten suomalaiseseen. (...) Jos se on ihan normaalista asiasta se riita, yleensä tuomitaan se ulkopuolinen, joka on ulkomaalainen. (...) Mutta jos on sillä tavalla rasisti, ni sitten se on vähän tasapeli. Ja mun mielestä se on just toisinpäin. (...) Jos on rasisisesta ongelmasta (kyse), pitäis puhutella ihan kunnolla sitä ihmistä."

Lainaus 3

- "Just pienissä asioissa, esimerkiksi koulussa, kun sanotaan, että 'joo, tehdään parityö' ja sit se ulkomaalainen jää ilman paria. Mun mielestä suomalaiset ovat sellaisii, jotka eivät halua, riehuvat niinku ääneen tai silleen sanoo, et 'joo, sä oot tyhmä'. Mut mieluummin he haluavat pysyä niinku omassa piirissä. Ja sit jotenkin... haluavat, et se ulkomaalainen jää ulkopuolelle jotenkin... Tosi ilkeesti silleen."

Lainaus 4

- H: Miten sää sitten selvisit näistä tilanteista (rasistisista hyökkäyksistä)? Oliko sulla apuna kavereita tai jotain?
- V: No lähinnä välttelemällä sillo aikanaan niitä tilanteita. Ja sitten tota no, opettajista ei nyt juurikaan apua ollu. Se on kyllä niinku semmonen asia mikä ei kyllä juurikaan auttanu.
- H: Eli he tiesivät mut eivät puuttuneet?
- V: Kyllä he ties sen homman mutta he eivät halunnu siihen sen kummemmin ottaa kantaa sitte.